

SUNDHEDSSTYRELSEN

Erfaringsopsamling på puljen

Udbredelse af livshistorie- teknologi til mennesker med demens og deres pårørende

**Udbredelse af livshistorieteknologi til mennesker
med demens og deres pårørende**

©Sundhedsstyrelsen 2026

Udgivelsen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

ISBN: 978-87-7014-729-3 (elektronisk)

Foto: Colourbox

Erfaringsopsamlingen er udarbejdet i december 2025
af Realize ApS på vegne af Sundhedsstyrelsen

Udgivet af Sundhedsstyrelsen
Oktober 2026

Indhold

1	Indledning	2
1.1	Datagrundlag for erfaringsopsamlingen	3
1.2	Læsevejledning	4
2	Teknologier afprøvet i puljen	5
3	Værdien af at anvende livshistorieteknologi på plejehjem	7
3.1	For beboerne og deres pårørende	7
3.1.1	Kontakt til de pårørende	7
3.1.2	Anledning til dybere snakke om et levet liv	8
3.1.3	Noget at være sammen om	9
3.1.4	Muligheder for at få andre og nye oplevelser	11
3.2	For de fagprofessionelle	12
3.2.1	Styrket faglighed i det personcentrerede arbejde	12
3.2.2	Et fælles tredje der styrker samtalen med beboeren	13
3.2.3	Øget kendskab til og forståelse for beboerens livshistorie	15
3.2.4	Styrket relation til beboeren som kommer af kendskab og forståelse	16
3.2.5	Mulighed for at skabe ro gennem billeder, musik, sanselighed	17
4	Implementeringen af livshistorieteknologi	20
4.1	Hvad har vist sig at fremme arbejdet med livshistorieteknologi	20
4.1.1	Ledelsesprioritering og motivation blandt medarbejdere	20
4.1.2	En medarbejder som ressourceperson	21
4.1.3	Fokus på at anvende kendskabet til beboeren i det personcentrerede arbejde	22
4.2	Hvad har været udfordrende i arbejdet med livshistorieteknologi	24
4.2.1	Deling af oplysninger og billeder	24
4.2.2	Teknologiudfordringer og teknologikompetence	25
4.2.3	Livshistorier kan også bringe triste minder frem	27
4.2.4	Graden af pårørendeinvolvering	28
5	Gode råd til arbejdet med livshistorieteknologi	30
Bilag		31
Kort om teknologierne		31

1 Indledning

Dette er erfaringsopsamlingen af puljen 'Udbredelse af livshistorieteknologi til mennesker med demens og deres pårørende'. I puljen har 15 projekter fået midler af Sundhedsstyrelsen til at afprøve forskellige teknologier til at understøtte personcentreret omsorg på plejehjem.

Alle mennesker har en livshistorie, som er med til at skabe og befæste den enkeltes identitet. Kendskab til borgernes livshistorier er grundlæggende for den personcentrerede omsorg i ældreplejen og er afsæt for en meningsfuld daglig pleje, omsorg og aktivitetsplanlægning. Borgere med demens kan imidlertid have svært ved at opretholde deres selvforståelse, fordi de ofte mister mange af de erindringer, der udgør en livshistorie. Brugen af livshistorie i interaktionen med mennesker med demens bidrager til at vække erindringer og skaber nærhed, tryghed og meningsfuldt samvær. I puljen har projekterne afprøvet forskellige teknologier, der kan medvirke til at styrke brugen af livshistorier og dermed sikre, at borgeren får en hverdag, som er tilpasset deres ønsker og behov.

Puljens formål har været at udbrede teknologi, der kan styrke brugen af livshistorier på plejehjem med henblik på at:

-
- Øge dialogen om borgerens ønsker til dagligdagen.
 - Understøtte og fremme borgerens adgang til egen livshistorie.
 - Øge interaktionen og dialogen mellem borgeren, dennes pårørende og personalet som er omkring borgeren.
 - Understøtte øget trivsel og livskvalitet hos mennesker med demens på plejehjem og deres pårørende.
 - Øge medarbejdernes kendskab til borgerens livshistorie.
 - Styrke anvendelsen af livshistorier i den daglige pleje, omsorg og tilrettelæggelse af aktiviteter.
-

Erfaringsopsamlingen viser både, at teknologierne har medvirket til at indfri formålene listet ovenfor, og beskriver hvordan projekterne har arbejdet med teknologierne, hvad beboere og pårørende oplever, og hvordan de fagprofessionelle har taget det i anvendelse og integreret det som en del af deres faglighed.

Erfaringsopsamlingen er foretaget i perioden maj 2025 til december 2025 på vegne af Sundhedsstyrelsen.

1.1 Datagrundlag for erfaringsopsamlingen

Erfaringsopsamlingen er foretaget med et primært kvalitativt design med indhentning af en stor mængde kvalitativt data via besøg hos projekterne, onlinebaserede interviews og telefoniske opkald.

I boksen nedenfor er vist et overblik over det data, der ligger til grund for erfaringsopsamlingen.

Dataindsamling

Realize har foretaget følgende aktiviteter som et led i at indhente, bearbejde, analysere og formidle erfaringerne fra puljen:

- Et **første kendskab** til alle 15 projekter i puljen ved at gennemgå og læse alle ansøgninger og øvrige materialer tilknyttet hvert projekt.
- En **indledende kontakt** med alle 15 projekter med fokus på at etablere kontakt og aftale tidspunkt og indhold for enten et fysisk besøg, et onlinebaseret interview og / eller supplerende telefoniske kald. Vi har talt med følgende informanter:
 - o **Beboere og deres pårørende**, der har afprøvet livshistorieteknologi og har ønsket at videregive erfaringer og for enkelte at vise teknologien i brug sammen med beboeren.
 - o **Medarbejdere** på plejehjemmene, der i projektperioden har fået erfaringer med, hvordan det kan bruges, i hvilke sammenhænge, hvordan det skaber værdi for beboere og pårørende, og hvordan det kan understøtte fagligheden og det personcentrerede arbejde.
 - o **Ledere**, der har givet ledelsesmæssige perspektiver på brugen af livshistorieteknologi på plejehjem, hvad der skal til for at bringe det i anvendelse i medarbejdergruppen og hos de pårørende og få det integreret som en del af dagligdagen og fagligheden.
 - o **Projektledere**, der har fortalt om indholdet i projekterne og tankerne bag samt ledelsen af projektet i relation til, hvad der skal til for at implementere teknologierne, og hvad der har været udfordrende.
 - o Enkelte steder har der været inviteret **leverandører** af de teknologiske løsninger med i interviewet. Det har været op til det enkelte projekt at vurdere relevans og mulighed ift. deltagelse.
- **Løbende møder** og kontakt med Sundhedsstyrelsen med det formål at kvalificere og validere tilgang til interviews, analytiske fund og workshop med projekter.
- En afsluttende **kvalificeringsworkshop** med deltagelse af en del af puljens projekter og Sundhedsstyrelsen. Realize præsenterede hovedfund og konklusioner som afsæt for fælles drøftelse og refleksion over fremadrettede perspektiver med brug af livshistorieteknologi.

Erfaringsopsamlingen formidler de erfaringer, som projekterne har gjort sig i puljen på tværs af afprøvningen af de forskellige teknologier. De hovedpointer, som fremhæves i hvert kapitel, er pointer, der går på tværs af projekterne, og som flere peger på som erfaringer eller afgørende læring, de har gjort sig i projektperioden.

Erfaringsopsamlingen har som formål at beskrive de erfaringer, som projekterne har gjort sig i puljen med afprøvning af livshistorieteknologi til inspiration for andre plejehjem. I erfaringsopsamlingen henvises derfor ikke til specifikke leverandører af teknologier, ligesom opsamlingen ikke giver belæg for at vurdere, om nogle teknologier skaber mere værdi end andre for beboeren, de pårørende og de fagprofessionelle.

I de tilfælde, hvor vi henviser til teknologier, hvori der indgår billeder og lyd, er der tale om en bred vifte af teknologier, der har disse funktioner. Det dækker over Qwiek.up, memorycubes, VR-briller, podcast, apps, billederammer og tablets.

1.2 Læsevejledning

Erfaringsopsamlingen er struktureret i tre hovedkapitler:

Erfaringsopsamlingens tre hovedkapitler

- **Et første kapitel**, der giver et overblik over projekterne og de teknologier, som projekterne i puljen har afprøvet i projektperioden. I bilag findes en oversigt, der kort beskriver hver af teknologierne.
- **Et andet afsnit**, der beskriver og giver eksempler på den værdi, som teknologierne har skabt. De centrale erfaringer udfoldes i kapitlets to hovedafsnit, der fokuserer på 1) værdien for beboerne og deres pårørende; og 2) værdien for de fagprofessionelle.
- **Et tredje kapitel**, der fokuserer på implementeringen af teknologierne, dels et afsnit om hvad projekterne har erfaret bidrager positivt til implementeringsarbejdet, dels hvad de har erfaret har været udfordrende i implementeringen af livshistorieteknologier.

2 Teknologier afprøvet i puljen

Nedenfor er vist et overblik over projekterne. I overblikket ses titlen på projektet, den kommune som projektet har været forankret i, det antal plejehjem, der har været en del af projektet, navn(e) på plejehjem og de teknologier, som har været afprøvet i projekterne.

Erfaringsopsamlingen samler op på de erfaringer med afprøvning af teknologier, som projekterne i puljen har gjort sig. For at vise, hvilke teknologier der er afprøvet i puljen, nævner vi i tabellen nedenfor navnene på de respektive teknologier.

Projekttitel	Kommune	Plejehjem (antal)	Plejehjem (navne)	Teknologi
Fortællinger om livet - udbredelse af livshistorieteknologi	København	2	Langegadehus Lindehusene	MusicMind, sansevognen fra Qwiek.up samt Virtual Reality-briller (VR)
Udbredelse af livshistorieteknologi til mennesker med demens og deres pårørende	Allerød	1	Demenspleje-hjemmet Mimosen	App'en Kintella
Livshistorieteknologi til mennesker med demens og deres pårørende	Rødovre	2	Engskrænten Ørbygård	App'en Min livshistorie
Husker du? Indgange til livshistorie	Danske Dia-konhjem	1	Grønttorvets Friplejehjem	Podcast om årtierne fra 1940'erne og frem
Sansestimulerende lyd, lys og billeder til frembringelse og fastholdelse af livshistorier hos mennesker med demens	Slagelse	1	Plejecenter Quistgården	Sanseteknologien fra Wavecare
Den personcentrerede omsorg og livshistorie ved brug af digitale tavler	Aarhus Brug af digitale tavler	2	Hasle plejehjem Specialplejehjemmet Skovvang	Cura Dialog
Mit liv - min livshistorie	Aarhus	44 plejehjem, 5 selvejende institutioner		B-near, Frameo, memorycube
Liv i historien	Skanderborg	3	Plejehjem Dagmargården Kildegården	Virtual Reality-briller (VR)

			Møllehjørnet	
Genveje til fælles minder og samvær	Randers	2	Plejecenter Tirsdalen Landsbyen Møllevang	Memorycube
Livshistorier med MemoryCube og Demenskalender	Tønder	1	Leos plejecenter	Memorycube, More-memo/ demenskalender
Dit liv i billeder - livshistorier i virtuel form for mennesker, der lever med demens	Danske Dia-konhjem	1	Dalsmark Plejehjem	Digital fotoramme, app'en Min livshistorie
Livshistorier fortalt gennem billeder, videoer og musik: Identiteter bevares og erindringer styrkes	Fredericia	1	Stevnhøj Plejehjem	Qwiek.up
MemoryCube - en teknologisk løsning til at holde liv i minderne	Horsens	6	Demensenhederne i kommunen	Memorycube
Sammen om Erindringer - Trivsel og livskvalitet for borgere med demens gennem digitale livshistorier	Holstebro	1	Pensionistcentret Bakkebo	App'en TradeExpansion
Min livshistorie	Lemvig	1 center, 3 boenheder	Klinkby bo- og dagcenter	Tablet og app

3 Værdien af at anvende livshistorieteknologi på plejehjem

I dette kapitel ser vi nærmere på den værdi, som anvendelsen af livshistorieteknologi har skabt for hhv. beboerne på plejehjemmene og deres pårørende samt de fagprofessionelle, der har anvendt teknologierne til at understøtte den personcentrerede omsorg.

Alle 15 projekter giver udtryk for, at de har overvejende positive erfaringer med at anvende teknologierne, og flere giver udtryk for, at de teknologiske redskaber både har givet flere muligheder for kontakt og samvær mellem de pårørende og beboeren, og at det har styrket personalets faglighed i det personcentreret arbejde, fordi teknologierne har givet mulighed for at få bedre og dybere kendskab til beboernes livshistorier.

3.1 For beboerne og deres pårørende

På tværs af besøg og interviews er der særligt fire erfaringer, der bliver fremhævet som centrale i relation til den værdi, som teknologierne har skabt for beboerne og deres pårørende. De er vist i boksen nedenfor og uddybet i de efterfølgende afsnit.

- Kontakt til de pårørende
- Anledning til samtaler som skaber dybere forståelse for et levet liv
- Noget at være sammen om særligt ved besøg af de pårørende
- Muligheder for at få oplevelser og ture, som ikke ellers var mulige

3.1.1 Kontakt til de pårørende

Flere af de medarbejdere og pårørende, som vi har talt med, giver udtryk for, at teknologierne giver mulighed for, at beboerne kan have mere kontakt med deres pårørende. Det er bl.a. gennem opkald, hvor det er muligt at se hinanden. Det er muligheden for, at de pårørende kan følge med i aktiviteter, som beboerne er en del af, og at beboerne kan se, hvornår deres pårørende kommer på besøg.

De projekter, der har afprøvet tablets og app, fortæller, at den tættere kontakt etableres gennem:

- Kalenderfunktionen, hvor de pårørende - eller medarbejderne på plejehjemmet - kan skrive, hvornår beboeren får besøg af sine pårørende, så beboeren selv kan se det, og så medarbejderne kan tale med beboeren om, hvornår deres pårørende kommer.
- Opkaldsfunktionen hvor pårørende med billede kan ringe til beboeren i perioder, hvor det ikke er muligt at komme på besøg, eller hvor en eller flere pårørende er rejst til eller har bosat sig i udlandet.
- Billedmapper, dels med billeder fra en ferie, som de pårørende har været på, fra højtider, hvor familien har været samlet, og hvor beboeren ikke har kunnet deltage, familiære begivenheder, som et barnebarn, der er blevet student, konfirmeret mv., dels med billeder fra beboerens dagligdag på plejehjemmet og de aktiviteter, som beboeren har været en del af.

En medarbejder fra et af projekterne, der har afprøvet memorycuben, siger sådan her:

”Vi oplever også beboere med familie, der er langt væk, der kan komme tættere på ved at sende beskeder med billeder. Beboerne kan ikke selv finde beskeder, der er kommet, men den viser det som det første, når man tænder den.”

En medarbejder fra et andet projekt peger også på, at teknologien kan øge muligheden for kontakt med familien. Projektet har afprøvet en tablet, der fungerer som en fotoramme med beboerens billeder. Medarbejderen siger sådan her:

”Vi har fundet ud af, at det øger livskvalitet. Kontakten med familierne bliver forbedret, og hukommelse styrkes af, at de kan se billeder af deres familier [...] De kan følge med i, hvad der sker derhjemme ved familien; i deres familiers hverdag og se børnebørn og oldebørn [...] Vi havde en, der har rejst meget med sin datter og set på blomster. Datteren har så taget billeder af blomster fra rejser, og moren kan følge med, og hun kan se billederne og føle, hun har været med. Det fortæller hun meget om.”

Endeligt fortæller en medarbejder fra et tredje projekt, der også har afprøvet tablets, at de har oplevet, at beboeren kan bevare mere af indholdet og kontakten fra sit liv, før beboeren kom på plejehjem. Medarbejderen siger:

”Hun er meget glad for det. Hun har billeder af sine fugle. Hun må ikke have fugle med plejehjemmet, på den her måde føler hun, at hun har en fugl, og hun kigger på den hver dag. Hver gang vi kommer ind til hende, siger hun: se lige min fugl. Hun har også fået billeder af sine børnebørns konfirmation og da en af dem blev færdig med sin uddannelse, så føler hun, at hun følger med, selvom hun ikke kunne være med. Hendes datter kan også ringe til hende.”

To plejehjem fortæller specifikt om kalenderfunktionen.

På et plejehjem har de oplevet, at enkelte beboere synes, det er rart selv at have mulighed for at holde styr på, hvilken dato det er, og hvilken dag det er. Ligesom enkelte beboere selv kan se, hvornår deres pårørende kommer på besøg, fordi det er synligt i kalenderen.

På et andet plejehjem peger de på, at teknologien gør, at beboernes mulighed for selvbestemmelse bliver bedre. De fortæller om en ældre kvinde, der har haft rigtig god gavn af kalenderfunktionen, fordi hun kan lide at se sport. Kalenderen angiver med en lyd, at der kommer håndbold i TV, som gør, at hun kan huske det. Det kan også være en hjælp for nyt personale, fordi de i kalenderen kan se, hvis beboeren har eventuelle påmindelser om programmer i TV eller særlige begivenheder, som har betydning for beboeren.

3.1.2 Anledning til dybere snakke om et levnet liv

En anden erfaring, som medarbejderne peger på, og som interviewene med de pårørende understøtter, er, at teknologierne giver de pårørende mulighed for at have dybere snakke eller samvær uden samtale med fokus på beboerens levede liv. Det er særligt de teknologier, hvor der er mulighed for at se på billeder sammen. Det kan være på en tablet, på en større TV-skærm eller som billeder projiceret op i stort format på væggen, men det er også lyd i form af musik eller tale fra gammel tid.

Nogle medarbejdere oplever, at de pårørende kan få en større forståelse for deres familiemedlem ved at tale om deres livshistorie; gå tilbage i tid og høre, hvad de husker fra den tid, når de har svært ved at huske noget fra nutiden.

En pårørende fortæller, at der dukker minder eller fortællinger op, som de som børn slet ikke kendte til, og at det udvider billedet og forståelsen af deres familiemedlem og det, de har med sig i livet. Den pårørende beskriver samtalerne sådan her:

"Min oplevelse af det er, at jeg kan få nogle samtaler med hende, som jeg ellers ikke kan have. Vi kan sidde og se på billederne i et dejligt stort format, og jeg kan se, at hun er over det hele. Det er ikke ligesom, når vi har siddet med hendes fotoalbum, så kører hun træt. Her er det ligesom om, hun lever inde i billedet. Hun kan fornemme det og nærmest føler det er levende. Og nogle gange oplever jeg, at hun faktisk siger noget, og det er ikke til mig. Det er til personen på billedet, så det bliver levende for hende."

Samme pårørende fortæller videre, hvordan teknologien medvirker til at gøre samværet positivt, så man som pårørende oplever at få mest mulig værdi af den sidste tid sammen. Den pårørende sætter disse ord på det:

"Det gør ondt at se, at de mister lidt hver dag. At det går kun en vej [...] og på et eller andet tidspunkt, så kommer de til at sidde i en kørestol, og så går det stærkt. Alt det vi kan få, det er nu, vi skal gøre det. Jeg skal have alt, hvad jeg kan få. Det er jeg nødt til at tage nu, for om lidt er det væk. Tiden bliver mere positiv, i stedet for at det er det samme, jeg taler med hende om tre gange om ugen, så inde i mig gør det en forskel. Den [teknologien] er givende for dem, men bestemt lige så meget for mig."

3.1.3 Noget at være sammen om

En plejehjemsleder peger på, at det for beboere med demens er vigtigt at skabe et 'kravsnedsat samvær', hvor der ikke er forventning om, at beboeren skal kunne bidrage med samtale og erindringer. Her har særligt teknologiernes billed- og lydfunktioner givet nye måder at være sammen på, hvor der er færre forventninger til beboeren. Plejehjemslederen forklarer det således:

"Der er noget ved at flytte fokus over i noget andet, så den kontakt, der er mellem plejepersonale og beboeren eller de pårørende og beboeren, ikke handler om, at jeg kommer ind til beboeren og siger: Hvordan går det? Hvad har du lavet i dag? En hel masse Hv-spørgsmål, og mennesket med demens sidder bare og tænker stop. Jeg ved dårligt, hvem jeg er, gider du stoppe med at stille mig Hv-spørgsmål. Når vi har film eller billeder kørende, kan vi tale om det, og så handler det for beboeren ikke om at præstere."

Flere teknologier kan også understøtte, at de pårørende og beboeren kan have samtaler om dagligdagen og livet på plejehjemmet. Det kan fx være om aktiviteter, ture og fester, som beboeren ikke altid selv kan erindre og fortælle om. Ved at se på billederne sammen får de pårørende bedre mulighed for at tale om det liv og den dagligdag, som beboeren har. Det kan være med til at styrke beboerens oplevelse af nærhed og livskvalitet.

En medarbejder fra et andet projekt fremhæver også, at de pårørende hos dem skaber et meningsfuld og rart samvær ved at se på billeder sammen, lytte til musik, se en film eller opleve en koncert sammen. Medarbejderen siger det sådan her:

"Pludselig kan pårørende have et fælles tredje, og en måde at være sammen på, når alt andet er svært."

De pårørende, som vi har talt med, understøtter det billede. De fortæller, at de med teknologien får givet flere muligheder under besøg og i samvær. En pårørende fortæller, hvordan det af og til kan være svært at være sammen, hvis demenssygdommen er meget fremskreden, og samtaler derfor let kan 'gå i ring', som den pårørende kalder det.

Den pårørende fortæller, at muligheden for at bruge teknologi har gjort besøget nemmere og skabt nye måder at få en god stund på. Det kan være ved, at de taler sammen om billederne, i det omfang det er muligt, at de peger på personerne, smiler og griner og også kropsligt skaber rare følelser. Den pårørende beskriver det sådan her:

"Det er så godt, fordi nu har jeg lige siddet over ved hende [den pårørendes mor], og jeg tror, vi har været igennem de samme sætninger ti gange. Hvor bor den, hvor gammel er den, hvor hører det barn til, hvem har børn, og så kører det igen. Når vi har billederne, kan vi holde en samtale kørende uden gentagelser. Det gør virkelig en kæmpekæmpestor forskel, og jeg føler faktisk, hun [moren] er tryk i det og kan forholde sig til det, og hun kan huske det. Ellers kan hun ikke huske noget som helst, men lige så snart hun sidder med de billeder, så kan hun godt huske det. Det er virkelig mærkeligt, hvad der egentlig sker inde i hende [...] Nu lige i dag, så siger hun til mig; 'jamen jeg skal også til at hjem', hvor jeg så siger; 'men mor du er jo hjemme'. Og så er det altid godt, at man kan sige; 'ved du hvad, nu tager jeg lige nogle billeder frem her', når hun er der, fordi så kan jeg ligesom få trukket hende tilbage igen."

Et projekt, der har afprøvet memorycuben, fortæller, at en pårørende hos dem er begejstret for cuben, fordi den giver mulighed for at have en god stund sammen, selvom samværet ikke kan være som tidligere. Tidligere kunne de bl.a. køre på tur eller lave mad sammen, men det kan de ikke længere, så for den pårørende har teknologien givet mulighed for en anderledes måde, hvorpå de kan få gode stunder sammen, hvor der fortsat er en følelse af nærvær.

To projekter fortæller, hvordan de også har set, at teknologien kan medvirke til at skabe samtaler og venskaber på tværs af beboerne. Plejehjemslederen fra det ene projekt fortæller sådan her:

"Vi har prøvet at gøre det i fællesskaber, så det er noget, beboerne har sammen. De er også naboer og skal lære hinanden at kende. Det blev en måde at lave venskaber på, men også at lave venskaber med reference tilbage til ens fortid. Det har jeg set, at det [teknologien] også kunne."

Fra det andet projekt fortæller en medarbejder, hvordan de samler en gruppe af beboere, der lytter til fortællinger og sange sammen, og at det meget tydeligt vækker genkendelse og giver mulighed for at have samtaler om beboernes barndom og ungdom. Bl.a. fortæller medarbejderen, at befrielsesbeskeden ved afslutningen af anden verdenskrig vækker genkendelighed hos flere beboere, som kan fortælle, hvor de var, og hvad der skete. Flere beboere synger også med på de danske klassiske sange, som de kender fra deres barndom og ungdom. Det skaber stor glæde og giver rum for hyggeligt og rart samvær med de andre beboere faciliteret af en medarbejder.

3.1.4 Muligheder for at få andre og nye oplevelser

Den fjerde erfaring, som træder frem på tværs af projekterne, handler om, at beboerne med nogle af de teknologiske redskaber får mulighed for at få nogle andre og nye oplevelser, end de normalt ville have mulighed for at få. Det er de plejehjem, der har afprøvet VR-briller. De giver udtryk for, at teknologien kan give beboerne en oplevelse af at være på tur ud af huset, som de måske ikke kan klare længere, se et sted som de altid har ønsket sig eller være i omgivelser, der skaber glæde eller ro.

En leder fra et plejehjem, der har afprøvet VR-briller, fortæller:

"Det kan nærmest ikke beskrives, så overvældende positivt det er blevet. Man kan næsten ikke sætte ord på, hvad det er for en livsglæde, det skaber. Det betyder så meget for dem. Mange gange kan de ikke komme ud, de har ikke energien til det. At få en oplevelse man ikke længere kan, fordi man ikke mentalt eller fysisk kan komme ud, eller ikke har energien til det. Du kan komme til Kreta, til den gamle by i Aarhus, se dyr osv. Vi har 3-4.000 videoer i videobiblioteket på tabletten."

En medarbejder fra samme plejehjem fortæller også:

"Vi havde en mand, der var ude på en bjergtop. Han sagde: 'Jeg kan ikke gå, men i dag har jeg prøvet at gå igen.' Det citat viser, at det giver livskvalitet. Vi har så mange eksempler på den her type citater. Og det giver jo også arbejdsglæde for personalet."

Nedenfor i boksen er beskrevet et eksempel med en beboer, der anvender VR-brillerne og har stor glæde ved det.

Oplevelser med VR-briller

En beboer er ivrig bruger af VR-brillerne og fortæller meget levende om sine VR-oplevelser.

Beboeren fortæller, at hun er særlig glad for en film om elefanter. Man kommer helt tæt på, de kommer helt hen til en. Hun fortæller, at hun har set elefanter i cirkus. Hun har også set film med afrikanske damer, der synger. "Sang er hele mit liv", fortæller hun, så hun synger også med. Der var en rytme i det, som gjorde, at hun kunne synge med. Hun har også set film med pigekor, der synger i Haderslev Domkirke, som hun synger med på. Og så nævner hun også en film, hvor der vrimlede en masse dyr rundt.

Beboeren fortæller, at hun også sommetider ser VR-film sammen med sin mand. Så kan de være i et univers på samme tid. Hendes mand syntes, at elefanten kom for tæt på. Hun fortæller også: "Vi kigger meget rundt og op. Så får vi meget mere med. Der er jo noget hele vejen rundt om en. Vi er her, og så er vi nærmest imellem dem." Beboeren fortæller også, at når personalet, der bruger VR-brillerne med beboerne, kommer, spørger beboerne ofte efter VR-brillerne. Det viser, hvor glade de er for det.

To andre plejehjem, der også har afprøvet VR-briller, peger på, at der kan være uhensigtsmæssigheder forbundet med VR-brillerne.

Et plejehjem oplevede, at en beboer flåede brillerne af, fordi beboeren blev så forskrækket over pludselig at være et andet sted og ikke havde fornemmelse for, at det skyldtes brillerne. Et andet plejehjem oplevede, at beboeren ikke havde forstået, at der var tale om en tur via VR-brillerne, og at det affødte skuffelse og en læring om at være ekstra opmærksom på at vurdere, hvem VR-brillerne egner sig til og tydeligt at forberede beboeren på, hvad VR-brillerne er og kan. En medarbejder fortæller ærligt om episoden:

”Ja, en af os kom i klemme, fordi medarbejderen havde spurgt en borger, om hun ville med på skovtur, og der blev hun skuffet, for hun troede, at det var en rigtig skovtur. Så de endte med at gå en tur i haven, for hun havde jo taget jakke på.”

3.2 For de fagprofessionelle

Ledere og medarbejdere fremhæver følgende fem erfaringer i relation til, hvad livshistorieteknologien kan give dem fagligt, og hvordan de anvender det som en del af dagligdagen og i den personcentrerede omsorg.

De fem erfaringer er vist i boksen nedenfor og uddybet i de efterfølgende afsnit.

- Styrket faglighed i det personcentrerede arbejde
- Et fælles tredje der styrker samtalen med beboeren
- Øget kendskab til og forståelse for beboerens livshistorie
- Styrket relation til beboeren som kommer af kendskab og forståelse
- Mulighed for at skabe ro gennem billeder, musik, sanselighed

3.2.1 Styrket faglighed i det personcentrerede arbejde

Beboernes livshistorie fremhæves af alle projekter som afgørende for at kunne arbejde personcentreret. Kendskabet og forståelsen for beboernes livshistorie giver personalet mulighed for at komme tættere på beboerne og give dem den rette pleje og omsorg. Det giver også mulighed for at skabe en relation, der sikrer, at personalet kan møde beboeren med afsæt i, hvem de er, hvad de bærer med sig, og hvor de er ift. deres sygdom.

En plejehjemsleder fortæller, hvordan livshistorien er afgørende for at kunne praktisere personcentreret omsorg, og hvordan de oplysninger, som livshistorien giver personalet, muliggør, at personalet tilpasser pleje og omsorg til den enkelte beboer. Lederen siger det sådan her:

”Vi arbejder ikke kun med personcentreret omsorg, men praktiserer det. Det er meget forskelligt. Hos os er hele kulturen personcentreret. Det er altid med udgangspunkt i borgeren. Og det er der, vi har brug for oplysningerne, der ligger i livshistorien, fordi vi har svært ved at følge borgeren, der hvor borgeren er.”

På tværs af projekterne ser vi, at ledere og medarbejdere, der især har arbejdet med billeder og lyd, fremhæver, at det er vigtigt, at der sker en faglig vurdering af:

- Hvornår det er relevant at anvende billeder og lyd; overvejelser om hvad det gode tidspunkt er for en gruppe og for den enkelte i løbet af dagligdagen, fx ved besøg af de pårørende; overvejelser om omgivelser der egner sig til visning af billeder og lyd mv.
- Hvilke beboere der kan have gavn af det; overvejelser om hvorvidt beboeren har sprog til at udtrykke sig eller på anden måde skal støttes i at kommunikere om billeder.

- Hvad formålet er med at vise billeder og / eller afspille lyd; overvejelser om hvad man som medarbejdere ønsker at beboeren skal have ud af det, faglige refleksioner om den oplevelse / stund, som beboeren får, og hvordan viden om livshistorie og umiddelbare reaktioner kan bruges i det faglige arbejde i dagligdagen.

Flere projekter fortæller, at teknologien understøtter medarbejderne i både at få styrket kendskabet til beboeren og at anvende livshistorien i den daglige pleje og omsorg, men de fortæller også, at det kræver faglighed at bruge teknologierne på en måde, hvor anvendelsen bliver meningsfuld og værdiskabende for den enkelte beboer.

De pointerer, at teknologien ikke kan stå alene, men snarere er et redskab til at understøtte den personcentrerede tilgang og til at styrke fagligheden.

For de projekter, der har afprøvet teknologier, hvori der indgår billeder og lyd, har det været vigtigt, at der har været en medarbejder involveret. Det har enten været ved at organisere og facilitere billedvisning og lyd samt understøtte fælles samtale i en gruppe af beboere, eller ved at være sammen med den enkelte beboer og skabe en stund med nærvær omkring billederne og / eller lyden. Det afspejler sig i flere af interviewene. Nedenfor er udvalgt tre citater fra forskellige projekter:

”Teknologien kan ikke stå alene. Det kræver personale, der er opmærksomme og griber det. Det er vigtigt med den her teknologi. Et mål med projektet var at afprøve en måde, hvor personalet ikke behøvede at være så aktive og tilstedeværende. Det her kræver, at personalet er aktivt. Det kræver personaleressourcer at arbejde rigtigt med teknologien.”

”Personalets faglige vurderinger af, i hvilke situationer det vil være godt at bruge cuben med specifikke borgere, og hvad på cuben der så skal bruges, er meget vigtigt.”

”Vi har så meget tavs viden, vi bare gør i hverdagen. Det her har lukket op for, hvorfor vi gør, som vi gør, hvorfor er det, vi også kan sidde og være stille med borgeren, så vi er inde omkring personcentreret omsorg, når vi bruger den. Der er faglighed i nærværet. Det giver et rygstød til os.”

Med det sidste citat peges også på, at teknologien har bidraget til den faglige refleksion hos medarbejdere og ledere, som har styrket fagligheden.

3.2.2 Et fælles tredje der styrker samtalen med beboeren

En anden erfaring, som især medarbejderne fremhæver, er, at teknologien er et redskab, der kan styrke samtalen og samværet med beboerne med afsæt i 'noget at forenes om'. Flere projekter kalder det 'et fælles tredje'.

Det kan være om minder fra beboernes liv, om aktiviteter, ture eller fester på plejehjemmet, om lokalmiljøet eller begivenheder i verden eller Danmark. Det giver dels mulighed for at lære beboerne bedre at kende og skabe en relation, ligesom det giver et afsæt for at samtale om noget, hvor flere kan være med.

En medarbejder fortæller sådan her om det:

"Jeg oplever helt sikkert, at der er noget at hente med at få bedre samtaler med borgerne om deres livshistorie. Borgerne kan ikke altid fortælle, hvad de drømmer om."

En medarbejder fra et andet plejehjem, hvor de har anvendt digitale fotorammer, siger ligeledes:

"For mig betyder det noget, at vi kan se med på billederne. Vi har noget at snakke om, og vi kommer tættere på beboerne. Jeg vidste fx ikke, at denne her beboer havde rejst meget. Så vi lærer dem bedre at kende. Det styrker vores faglighed at komme tættere på beboerne."

Fra et tredje plejehjem, der har afprøvet VR-briller, fortæller en medarbejder sådan her:

"Vi havde også en borger, der ikke kunne sætte ord på, hvad personen gerne ville, eller hvad personen havde lavet før tiden på plejehjemmet. I hvert fald kunne personalet ikke lykkes med at få borgeren til at fortælle meget om sig selv. Med VR-oplevelserne og efter nogle gange begyndte personen at kunne fortælle ting om sit liv, og hvad der betød noget for vedkommende."

Genkendelse og følelser skabt gennem fortællinger og musik

I et projekt har leverandøren udviklet en række podcasts med lyd og musik tilpasset hver af de fire årtier; 1940'erne, 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne.

Til hver podcast medfølger et materiale, der kan printes ud, hvori findes en række billeder, der kendetegner årtiet. Det kan være af centrale ting, der vækker genkendelighed eller af større nationale eller internationale begivenheder. I materialet er der også sangtekster, som gør det muligt for beboerne at synge med på sangene i podcasten, ligesom der er samtale spørgsmål, der ligger op til snak om egne minder. Bl.a. afspilles befrielsesbeskeden, som vækker minder hos mange ældre mennesker.

Podcasten kan anvendes både af de pårørende og beboeren sammen og i en gruppe af beboere, hvor afspilning, sang, dans og samtale er faciliteret af medarbejderen.

Flere projekter peger på, at det ofte er den kropslige reaktion på billeder og på lyd, der styrker genkendeligheden. Det er følelser, der aktiveres gennem de visuelle sanser, gennem lyd og musik, og som styrker muligheden for at have samtaler med beboere om eget liv, om lokalsamfundet som det så ud engang og om begivenheder i Danmark eller i verden, som de husker fra deres barndom og ungdom.

3.2.3 Øget kendskab til og forståelse for beboerens livshistorie

De styrkede samtaler og nærværet omkring særligt de teknologier, der kan vise billeder og afspille lyd, giver mulighed for, at personalet kan øge kendskabet til beboerens livshistorie; til beboerens interesser, kompetencer, ønsker, behov og andet, der kan anvendes til at skabe en rar og meningsfuld hverdag for beboeren.

Et projekt, der har arbejdet med en teknologi, der kan vise billeder i stort format, fortæller, hvordan det har gjort en forskel for dem som personale at arbejde med livshistorier på en anden måde, end de førhen har gjort. Billederne giver personalet en bedre indsigt i, hvem beboeren er, og hvilket liv beboeren har levet. Det giver et kendskab til det hele menneske, som beboeren er. En medarbejder fra projektet siger sådan her:

”Jeg har oplevet, hvor meget det faktisk også kan gøre for os at lære deres livshistorie at kende på lidt en anden måde, når man ser det i billeder og ser, hvilket menneske de faktisk er og det liv, de har levet med deres familier. Det kan også gøre en forskel for os ift., hvordan vi tilgår dem, og hvordan vi ser dem, fordi ofte er mange af dem, vi har, langt i deres demens, når de er her, og så er de lidt et andet menneske nu, end de måske var.”

I boksen nedenfor er beskrevet et eksempel på en beboer, hvor personalet havde stor værdi af at få et bedre kendskab til beboerens livshistorie og selv via billeder se, hvem beboeren havde været førhen. Det gav dem et bedre billede af beboeren som det hele menneske og skabte en anden forståelse for beboeren.

At danne et billede af det hele menneske

”Vi har en borger, som vi har haft nogle samarbejdsudfordringer med, og vi har arbejdet en del med det [...] Det gjorde noget at kigge på borgerens billeder og forstå, hvem han har været, så fik man bare en anden følelse for ham. Et andet indblik i, hvad det er for et menneske, vi har med at gøre. Vi fik det hele menneske og ikke bare billedet af mennesket med demens lige nu og her [...]

Vi ved godt, at de har været en anden person før, end den de er nu, men det rent faktisk at få lov til at se det. Det gør noget for ens egen måde at se de her mennesker på. Fx kan den her beboer være meget pessimistisk, men vi lærer noget om måden, vi skal tilgå beboeren på, for den, de har været, er en del af den, de også er nu. Også selvom de ikke kan huske det. Så måske kan det også give andre indfaldsvinkler til, hvordan vi går til beboeren; hvad er det vi skal tænke over, når vi finder en løsning for at hjælpe beboeren [...]

Det er noget andet at se det selv end bare at få det at vide. Vi ved alle sammen godt, at de har været anderledes, men det her med at se billederne af det, gør noget andet. Billeder af beboeren, hvor beboeren sidder med sine børn og børnebørn og er en helt kærlig forælder og bedsteforælder. Det gør noget andet – og så kan man have det billede inde i hovedet, når man hjælper beboeren.”

3.2.4 Styrket relation til beboeren som kommer af kendskab og forståelse

Samtalerne og det øgede kendskab til beboeren medvirker også til at styrke relationen til beboeren. Alle projekter nævner relationen som afgørende for at kunne yde pleje og omsorg med kvalitet og nærvær.

En leder fra et plejehjem, der har afprøvet VR-briller, fortæller, at den styrkede relation mellem medarbejdere og beboere, gør, at de kan give beboeren en bedre pleje og en bedre hverdag.

Lederen peger på, at det for dem har været afgørende, at det er medarbejdere i plejen, der anvender teknologien, da det kendskab til beboeren, som skabes via teknologien, ellers kan blive dekoblet den daglige pleje og hverdagen med beboeren. Lederen fortæller om det sådan her:

"Det [den styrkede relation] gør, at vi kan give en endnu bedre pleje for borgerne. Og en sideeffekt er arbejdsglæde for personalet. Det er helt vildt, hvad det giver positivt. Vi har sat plejepersonale på opgaven. Det er en styrke, at det er de medarbejdere, der er sammen med borgerne i dagligdagen, der også får det her sammen med borgerne [...] Den relationsskabelse må ikke flyttes til en medarbejder, der ikke også er i plejen. Det sker tit, så flytter vi de her aktiviteter til en medarbejder, der har det som fuld tid. Det er guld værd her, at det er jer fra plejen, der har den her opgave, og kender borgeren, og skal arbejde med borgeren med det hele. Man skal være mere omkring borgeren."

I projektet har de etableret en erfa-gruppe, der løbende har samlet op på erfaringerne med at afprøve livshistorieteknologien. Projektet har afprøvet VR-briller, og nogle af de tilbagemeldinger, som medarbejderne er kommet med, er listet i citatform i boksen nedenfor.

Citater fra erfa-gruppe i et projekt, der har afprøvet VR-briller

- *"Min uniform repræsenterer lige pludselig noget helt andet. Jeg er ikke længere kun en, der udfører praktiske opgaver. Jeg er en, der giver beboerne livsglæde."*
- *"VR-oplevelserne med beboeren har fået mig til at se det menneske, hun er. Jeg får lyst til, at alle mine kollegaer skal se, hvem hun egentlig er. Hun er et fantastisk menneske, som jeg har stor respekt for."*
- *"Når vi har de her gode oplevelser sammen, så smitter det af på plejesituationerne. Man kan ikke være hård ved nogle, som man har haft de her gode oplevelser med."*
- *"Det giver så meget mening – jeg får en relation til beboeren. Det giver mig så meget glæde, når jeg går på arbejde."*
- *"I starten vidste jeg ikke, om jeg kunne, for der var meget dokumentation og kommunikation, men jeg får så meget værdifuld kontakt med beboerne, og jeg ved pludselig meget mere om dem. Vi danner relation."*

En medarbejder fra samme projekt fortæller, hvordan der er en tydelig sammenhæng mellem den værdi som erindringerne ved hjælp af teknologien giver beboeren, og den glæde det giver personalet at opleve beboerens glæde og være sammen om det. Det styrker relationen og giver relationen en dybde, der går ud over *'jeg kommer, fordi du skal vaskes eller skiftes'*, som medarbejderen udtrykker det. Medarbejderen siger også:

"Den snak det giver med en meget dement dame. Hun får frem i sine erindringer, at hun har badet om sommeren og vinteren. Hun kommer tilbage og finder de rigtige ord. Og vi får en rigtig fin snak ud fra det, som jeg også har læst i hendes livshistorie. Hun får snakket videre og mere om det. At se dem i øjnene bagefter. Beboeren har været tilbage i sine erindringer. Det gør noget for hende og for mig. Det giver jo mig den der glæde i, at man ikke bare gør det, man skal, men at man faktisk giver dem en rigtig god oplevelse og en rigtig god fornemmelse. Det at de er glade, det er jo det, vi arbejder for hver dag. Og jeg har tiden til det."

En anden medarbejder på samme plejehjem understøtter dette og fremhæver, at relationen er helt afgørende; både fordi det sikrer kvalitet i pleje og omsorg, og fordi det bringer glæde til personalet at have en relation til de enkelte beboere. Medarbejderen fortæller, at teknologien kan hjælpe med at skabe en dybere relation, men at anvendelsen og værdien af den kræver, at man bruger sin faglighed. Medarbejderen udtrykker det således:

"Det er krydderi på vores hverdag. For hvis det kun er skåret ind til benet ... Jeg har lyst til det her oveni; relationen. Hvilket også er en grund til, at man er på et plejehjem. Jeg har lyst til nogle dybere relationer. Jeg skal forholde mig til vores borgere og deres livshistorier, og hvad de godt kan lide. Vi skal bruge vores faglighed hele tiden; er det det rigtige tidspunkt, er det den rigtige video, kan jeg følge det til dørs?"

3.2.5 Mulighed for at skabe ro gennem billeder, musik, sanselighed

En femte erfaring, som størstedelen af projekterne fremhæver, handler om, at flere teknologiske redskaber har funktioner, der giver mulighed for at skabe ro for beboerne, der påvirker deres trivsel positivt. Både i tilfælde hvor der er en beboer, som virker urolig og har brug for at få skabt ro omkring sig, og i situationer hvor flere beboere har gavn af at få skabt et roligt miljø. Det kan bl.a. være i forbindelse med måltider.

Flere projekter fortæller, at roen ofte skabes gennem brug af sanserne, og de projekter, der har afprøvet teknologier med billeder og lyd, har haft mulighed for at anvende billeder eller små videoer af dyr og natur med det formål at skabe rolige omgivelser, der påvirker beboerne positivt. I flere af teknologierne har der på forhånd været lagt en række billeder ind, som man ved har en beroligende effekt for mange, og der har været mulighed for, at plejehjemmet selv har kunnet tilføje billeder, fx fra egen have eller et lokalt skovområde.

På nogle plejehjem anvendes underlægningsmusik til billederne for at understøtte den rolige stemning, der kommer af natur- eller dyrebilleder. En projektleder fortæller, hvordan de moduler med billeder, der er lagt ind for at ændre sindsstemning og påvirke trivsel positivt, kan bruges og skaber værdi:

"Vi har set, at det har en effekt hos de beboere, der er grådlabile eller vredladne. Her bruger vi de moduler, der er til at aflede og ændre sindsstemning. Det er små videoklip eller billeder med musik til. Vi har en beboer, der kan lede hele plejehjemmet igennem, fordi hun skal finde nogle børn, og så er der et modul med børn, vi kan sætte i gang, som kan være med til at aflede. Vi har også en, der godt kan lide katte, og der er et modul med dyr, hvor der også er katte. Dét at hun kan se kattene, og at der også er underlægningsmusik til, og katte der leger, det kan aflede, så det får dem væk fra den uro, de har. Det kan give dem en ro og kan faktisk også gøre,

at de er gladere bagefter igen. Vi kan både sætte det på inde hos dem selv og så blive, til der er ro på, hvorefter vi trækker os lidt, og vi kan blive der sammen med dem. Det er en faglig vurdering hos personalet, hvad der passer til situationen.”

Flere af projekterne beskriver lignende situationer, hvor de oplever, at de med billeder og musik kan etablere en ro, der dæmper beboeren i sin arousal og gør ellers svære situationer nemmere og mere rare at være i. De kan se, at det også påvirker beboerens generelle trivsel positivt.

En medarbejder fra et plejehjem, hvor de har anvendt memorycube, siger bl.a. sådan her:

”Det kan være, hvis der er en borger, der virker forpint, så kan vi sætte os, og medarbejderen vælger en side med nogle billeder.”

Ligeledes siger en medarbejder fra et plejehjem, der har anvendt VR-briller:

”Jeg oplever borgere, der får en helt særlig ro, en højere grad af trivsel, en oplevelse af at noget var meningsfuldt. Det er fx koroplevelser, der giver en indre ro, og borgere, der får stemningsændret fra ikke at være i trivsel, agiterede, til at være glad og tilfreds og i ro.”

Og endeligt siger en leder af et plejehjem, hvor de i projektet har anvendt memorycuben:

”Vi har en, der godt kan lide at gå ud. De har fundet ud af, at hvis de sætter terningen i spil, så beroliger det. Vi har en, hvis hun er trist, og de sætter den på, så bliver hun glad. Det giver også glade pårørende. De oplever jo, at deres pårørende her på stedet er gladere.”

I boksen på næste side er vist en række eksempler fra projekterne, hvor medarbejderne har oplevet, at teknologien har medvirket til at skabe ro for beboerne i forskellige situationer. De ser, at muligheden for at skabe ro og rolige omgivelser også påvirker beboernes trivsel positivt.

Eksempler på beboere eller grupper af beboere hvor medarbejderne ser, at teknologien har gjort en forskel

- "Vi har en udfordring med en beboer, og vi er ved at være der, hvor vi ikke ved, om vi skal medicinere eller bruge magtanvendelse, når vi skal yde morgenpleje. Beboeren er vores pragteksempel i det her projekt, fordi beboeren er en af dem, hvor vi kan gå ind nu og lade ham finde ro, som de har fundet ud af, at han gør i billeder af skildpadder, og så kan de yde en morgenpleje, uden at der bliver modarbejdet, og beboeren skal ikke medicineres. Vi ser en beboer, der førhen bare sagde ja. Nu har vi en beboer, der taler i sætninger. En beboer, der er blevet mere vågen, der synger med til morgensang. Hvad der er sket, og hvad der har åbnet op for komponenterne deroppe, ved jeg ikke, men der er sket noget."
- "Vi havde en beboer, som vi skulle skabe nogle faste rammer for. Vi kunne godt iredesætte nogle gange i løbet af dagen. Vores relation blev fantastisk, fordi vi fik det her VR sammen. Det har ændret en relation og skabt en glæde hos hende. Vi talte om, hvad hun godt kunne lide, og hun kunne godt lide musik og kirkekor. Så prøvede vi det. Så kom vi også ud i nogle dyreverdener. Hun fik nogle fantastiske oplevelser, og det bragte hende til at tale om sin egen barndom og sin far. Hun kom et sted hen, der havde været godt."
- "Jeg har en anden dame, der rigtig gerne vil se dyrefilm, og fortæller om hvordan det var, da hendes børn var med i dyreparker. Vi får rigtig gode snakke om deres liv. Det giver super kvalitetstid. Man lægger telefonen og har den tid sammen. Det kan være fem eller ti minutters film. Og så taler vi jo bagefter. Det giver meget gode relationer [...] Det kunne måles i hendes døgnrytme. De dage, hun havde haft VR-oplevelser, kunne det mærkes resten af dagen, hvor hun var mere rolig og ikke negativ. Det kunne vi dokumentere og se, at der var en sammenhæng. Det får grounded nogle. Det er godt for borgere med demens, der er oppe i gear [...] Eller er på vej op i gear. Så kunne jeg gå ind og vise hende en film, og så fandt vi en video. Den gjorde hende for forvirret, så fandt vi en anden rolig film. Så fik hun det helt roligt og dejligt."
- "Forleden dag i haven var en beboer trist. Skal vi synge en sang? Så kom de med Elvis, så var det "Love me tender". Så fandt hun den på telefonen, og så kunne borgeren bare synge med. Det har så stor betydning for borgeren og for relationen. Når borgeren kan den tekst, har det betydet noget for borgeren, da vedkommende var der i livet. Så vi kan komme derind, hvor det glæder borgeren."
- "I går havde vi møde med en pårørende med en meget dement mand. Vi siger: Vi vil gerne have jeres historier. De siger: Kan du huske dengang med Knud og rutschebanen, eller dengang du fik fingeren i klemme i bildøren? Ja, det kunne han huske. Det er små ting, men det er det, der gør, at vi kan få borgeren i bad og få skiftet hans ble. Så har vi kontakt, det er oplevelser eller små citater."
- "Jeg har også en anden beboer, der er meget dement. Det er meget svært for mig at få hende op i sengen, og så bruger jeg billederne. Jeg snakker om blomsterne og 'Se lige de fine blomster. Skal vi ikke lige gå op og kigge lidt på dem sammen?' Så kan jeg bedre få hende op i sengen på en god og rolig måde."

4 Implementeringen af livshistorieteknologi

Dette kapitel fokuserer på implementeringen af livshistorieteknologierne og trækker de erfaringer frem, som projekterne har gjort sig i implementeringsarbejdet. Det er både i relation til, hvad der har vist sig at fremme arbejdet med livshistorieteknologi, og hvad der har udfordret implementeringen af teknologierne.

4.1 Hvad har vist sig at fremme arbejdet med livshistorieteknologi

Ser vi på, hvad projekterne fremhæver som afgørende for at lykkes med implementeringen af livshistorieteknologierne, er der tre faktorer, som går igen på tværs af projekterne. De er vist i boksen nedenfor og uddybet i de efterfølgende afsnit.

- Ledelsesprioritering og motivation blandt medarbejdere
- En medarbejder med tovholderansvar
- Fokus på at anvende kendskabet til beboeren i det personcentrede arbejde

4.1.1 Ledelsesprioritering og motivation blandt medarbejdere

Stort set alle projekter fremhæver, at ledelsesprioritering er afgørende for at lykkes med at implementere teknologi i daglig praksis på plejehjemmene. Projekterne fremhæver forskellige faktorer, der ligger i ledelsesprioritering. Projekterne peger på, at man som leder:

- Har en nysgerrighed ift. at afprøve nye teknologier og tilgange til at forme og anvende beboernes livshistorie.
- Prioriterer tid og giver opmærksomhed til implementeringsarbejdet, herunder sikrer at medarbejderne kan sparre med og lære af hinanden.
- Har fokus på hvordan teknologien kan understøtte kerneopgaven, styrke fagligheden og bringes ind i eksisterende praksis som en naturlig del af dagligdagen.
- Går forrest i afprøvningen og viser vejen, herunder skaber motivation hos personalet, der kan sikre ejerskab og forankring af teknologien.

En plejehjemsleder fortæller, at ledelsesopgaven er helt central for at lykkes med implementeringen af teknologierne. Dét at gå forrest og have medarbejdere, der går med, er afgørende. Lederen siger det sådan her:

”Der har været undervisning, men man er nødt til som leder at være der og stille op og have modet til at tage den med dem, der synes, det her er irriterende. Vedholdenhed og have dygtige folk omkring sig, der er katalysatorer, der tager den ud i praksis og har modet til at gå forrest.”

I et projekt fremhæver to ledere også vigtigheden af, at det ikke kun er ledere, der driver projekter. Det er mindst lige så afgørende også at have en engageret og forpligtet medarbejdergruppe; både for implementeringen i projektperioden og for den videre forankring af teknologien. En af lederne fortæller om det sådan her:

”Det var vigtigt for os, at lederne ikke skulle drive det her projekt, det skal være medarbejderdrevet og bredes ud i organisationen, så det ikke kun er enkelte, der kan. Det skal ud til medarbejderne, for det er dem, der er tæt på borgerne. Vi har som ledere ikke været med i en masse møder.”

Den anden leder i samme projekt fortæller videre, at medarbejderengagementet er afgørende for at lykkes, men at engagementet skal støttes, og at lederne har som ansvar at sikre, at medarbejderne både kan se meningen med det teknologiske redskab og oplever sig lyttet til i projektet, når de giver udtryk for, at det kan være svært. Lederen peger på, at det også er en ledelsesopgave at finde balancen mellem at insistere på projektet og at anerkende, at det tager tid at lære teknologien og tage den til sig. Lederen siger det sådan her:

”De skal have opgaver og tid sat af, ellers får de det ikke gjort. Min erfaring med andre teknologier: Når en medarbejder siger: Nu vil jeg ikke mere, så skal vi som ledere sige: Du har meldt dig, og jeg har brug for, at du er i det her projekt, så hvad kan vi gøre, hvad har du brug for? Og så skal vi altid tage flere medarbejdere med, end man har brug for, for der er altid nogen der træder ud. En siger op, en bliver langtidssygemeldt. Så man ikke bliver for sårbar.”

Dette understøttes af overvejelser hos et andet projekt, hvor en plejehjemsleder fortæller, at arbejdet med teknologi adskiller sig fra, hvad medarbejdergruppen er vant til at udføre af opgaver, og hvad deres forståelse af kerneopgaven er. Det må man som leder anerkende, og det er derfor også vigtigt at understøtte medarbejderne i at turde prøve det af, turde fejle, lære og reflektere over det. Det giver dem et større ejerskab til teknologien, ligesom de selv udforsker og opdager, hvordan det kan styrke deres faglighed. Projektlederen sætter disse ord på deres implementeringsproces:

”Vi har arbejdet sådan, at de som medarbejdere selv har skullet finde svarene. Det tager noget tid at finde ud af nogle ting, men til gengæld er der ejerskab og motivation, og de oplever sig som eksperter, og de peger selv på, at hvis nogen skal fortælle andre om det, skal de gøre det.”

4.1.2 En medarbejder som ressourceperson

Flere projekter peger også på, at det er afgørende for implementeringen at have en eller flere medarbejdere med særligt ansvar for implementeringen, der fungerer som ressourceperson. Medarbejderen har som opgave at understøtte kollegaer og pårørende i at komme i gang med at anvende teknologien og kan tilgås ved spørgsmål og behov for hjælp, fx ved tekniske udfordringer eller for at få sparring i anvendelsen af teknologien. Et projekt fortæller, at de har haft en 'go-to-person', der ikke er leder, men er i driften og tilgængelig for kollegaer og pårørende. Medarbejderen eller medarbejderne skal have følgende to hovedfokusområder:

-
- **Fokus på implementeringen og at holde projektet i gang.** Den person, som de øvrige medarbejdere kan tilgå ved spørgsmål om projektarbejdet i praksis. Et projekt peger på, at det er vigtigt, at det ikke er lederen, der er tovholder, dels fordi lederne ofte har mange andre ansvarsområder og dermed ikke altid kan give tid og opmærksomhed i det omfang, det er ofte viser sig at være nødvendigt, dels fordi implementeringskraften øges ved at have en medarbejder, der er en del af den daglige drift, og som medarbejderne kan tilgå nemt og uformelt.

- **Fokus på teknologien; at den virker, og at de pårørende og personalet forstår at anvende den.** Få etableret det nødvendige grundlag og få informeret om det til borgere, pårørende og kolleger, tage sig af tekniske opgaver som fx at sikre, at der er skiftet batterier; at kommunikere med leverandøren; at skrive et nyhedsbrev eller på anden måde informere personalet, og være kontaktperson for kollegerne.
-

I et projekt fremhæver de også vigtigheden af at være 'et team' som de kalder det. Medarbejderne fortæller, at det er vigtigt for dem at vide, at de er fælles om arbejdet med teknologien, og at der er opbakning til, at der skal bruges tid på at blive bekendt med teknologien og prøve det af – også fra de medarbejdere, der ikke ønsker at anvende det. Der skal være en fælles forståelse blandt kollegaer for, at den tid, som nogle bruger på at arbejde med teknologien, understøtter kerneopgaven og også har til formål at skabe gode oplevelser og stunder for beboerne.

Det samme projekt fremhæver også, at det er vigtigt at få flere, hvis ikke alle, i medarbejdergruppen med for at sikre en stærkere organisatorisk forankring og gardere sig bedre mod opsigelser, sygdom mv.

4.1.3 Fokus på at anvende kendskabet til beboeren i det personcentrerede arbejde

På kvalificeringsworkshoppen, der blev afholdt efter interviewene, drøftede deltagerne, hvordan man sikrer, at den viden og de observationer om beboerens livshistorie, som anvendelse af teknologien giver, ikke bliver personbåret. På workshoppen blev det fremhævet, at delingen understøtter og styrker fagligheden og medvirker til at sikre personcentreret pleje og omsorg.

Nedenfor er oplistet nogle af de måder, hvorpå plejehjemmene sikrer, at viden og observationer bringes fra den enkelte medarbejder ud i personalegruppen og anvendes til at styrke fagligheden:

- Bringe viden om livshistorie og observationer om reaktioner ind i **dokumentationssystemet**, således det er tilgængeligt for andre end den medarbejder, der har fået viden om beboerens livshistorie eller observeret reaktioner hos beboeren. Det kan være generelle oplysninger, fx information om playliste, som beboeren foretrækker. Det kan være interesser, ønsker og behov, som beboeren har givet udtryk for gennem samtaler og samvær om billeder og lyd, som er relevante for andre at have kendskab til.
 - Anvende observationer ind i **døgnrytmeplanen**, så observationerne bringes i anvendelse og understøtter beboeren i at have den bedst mulige dag.
 - Gøre brug af viden og observationer ifm. **beboerkonferencen**, og som en del af de handlinger og aftaler i relation til pleje og omsorg for beboeren, som beboerkonferencen afføder.
 - Omsætte viden og kendskab fra samtaler og samvær med afsæt i teknologien til **analoge hjælpemidler**. Fx har de på et plejehjem i et af projekterne udformet en plakat for hver beboer, hvorpå beboeren, de pårørende og personalet kan se de vigtigste billeder, som beboeren genkender og finder glæde i samt et par ord om, hvad beboeren godt kan lide. De hænger i beboerens lejlighed og understøtter, at alle medarbejdere kan få et hurtigt og umiddelbart billede af, hvem beboeren er, som kan bruges i pleje og omsorg.
-

Som nævnt tidligere har et projekt sikret sammenhæng mellem teknologien og deres almene dokumentationssystem. De har i samarbejde med teknisk og juridisk kompetente fagpersoner fået koblet feltet om 'livshistorie' i Cura til den app, som de har afprøvet i projektperioden. Det betyder, at oplysninger om beboerens livshistorie, der lægges ind i app'en automatisk overføres til feltet om livshistorie i Cura.

Det gør livshistorien langt mere dynamisk, end den var førhen, hvor de uploadede en pdf-fil, der beskrev borgerens livshistorie, og som grundet formatet ikke kunne ændres i eller tilføjes oplysninger til. Nu tilføjes løbende informationer og observationer, hvilket medvirker til at beboerens livshistorie udvides og styrkes med nutidige informationer.

Livshistorien er gjort løbende tilgængelig for personale og pårørende, der kan logge på mobiler, tablets og PC og selv tilføje tekst og billeder. Teknologien understøtter på den måde også, at de pårørende kan følge med i og tale med om, hvad der sker i beboerens dagligdag på plejehjemmet, ligesom personalet kan anvende billeder fra familiære sammenkomster udenfor plejehjemmet i samtaler med beboeren. Også her har kommunens juridiske afdeling i høj grad været involveret for at sikre lovmedhold, hvilket betyder at alle øvrige felter i Cura ikke har sammenhæng med app'en.

Ligeledes har et andet projekt arbejdet med at digitalisere fysiske tavleoversigter. De digitale overblikstavler fremhæver viden om borgernes livshistorie. Beboeren og de pårørende har mulighed for at tilgå udvalgte oplysninger på deres egen side og via deres egen indgang, bl.a. kan de redigere og tilføje oplysninger i feltet om livshistorie, og de kan se aftaler og udvalgte helbreds vurderinger. Det er synligt, hvis det er en pårørende, der har tilføjet oplysninger, og der angives dato for seneste redigering.

I det arbejde er der også etableret nye funktioner i deres gængse dokumentationssystem, som betyder, at der er skabt en bedre sammenhæng mellem de digitale tavler og Cura. Bl.a. har de fået defineret nye felter organiseret efter Blomsten. Det er muligt at klikke på de forskellige overskrifter, hvorefter der åbner sig undersider, hvor de kan skrive livshistorie i et felt, lægge billeder op i et andet, skrive hvad borgeren godt kan lide og ikke lide i et tredje, og sætte ord på hvad borgeren drømmer om i et fjerde.

4.2 Hvad har været udfordrende i arbejdet med livshistorieteknologi

Følgende fire faktorer fremhæves på tværs af projekterne som udfordrende for arbejdet med livshistorieteknologi. De fire faktorer uddybes også i de efterfølgende afsnit.

- Deling af oplysninger og billeder
- Teknologiudfordringer og teknologikompetence
- Graden af pårørendeinvolvering
- Livshistorier kan bringe minder frem som ikke nødvendigvis vækker gode følelser

4.2.1 Deling af oplysninger og billeder

En stor del af projekterne fortæller om en længere opstartsfasen end forventet grundet tekniske udfordringer for nogle, juridiske udfordringer for andre og for nogle begge.

Alle projekter fortæller, at de har aktiveret deres juridiske afdelinger i den kommune, som projektet har været forankret i. Størstedelen af projekterne fremhæver også deres samarbejde med leverandørerne, hvor de har oplevet god service og løsninger, der har kunnet imødegå deres udfordringer.

Nedenfor er oplistet nogle af de tekniske og juridiske udfordringer, som projekterne har oplevet, særligt i opstartsfasen, og hvilke løsninger de har fundet på dem:

- **Retningslinjer for GDPR**, databehandlaftaler og samtykkeerklæringer. Projektaftaler mellem plejehjem og kommune, databehandlaftaler mellem leverandør og plejehjem og mellem leverandør og de pårørende. Et projekt fortæller, at de konkluderede efter inddragelse af juridisk kompetence, at når borgeren selv købte teknologiproduktet, blev GDPR-forhold et anliggende mellem borgeren og producenten / udbyderen, som for alle andre borgere, der køber og bruger et teknologiprodukt. Det samme gælder ved download af en app, hvor det også blev vurderet at være et anliggende mellem borger og udbyder af app'en. I begge tilfælde underskriver borger – eller den pårørende der har fået samtykke af borgeren – en GDPR-erklæring. Når teknologien er borgerens ejendom, er alt GDPR reguleret privatretligt mellem de to private parter. Plejehjemmet skal dog sikre, at de personlige billeder og historier, der uploades på en tablet, i en memorycube eller på en app, ikke deles med andre.
- **Få de pårørendes accept** til at dele familie billeder og historier til brug i samtaler og nærvær med deres pårørende; enten ved at de selv gør det, eller ved at de får en ressourceperson på plejehjemmet til at hjælpe dem. Herunder rekruttere beboere og pårørende, der ville deltage og sætte de pårørende ind i teknikken mv.
- **Få beboernes (og / eller de pårørendes) samtykke** til at dele billeder fra aktiviteter på plejehjemmet med de andre beboere og deres pårørende ifbm. visning af billeder og samtaler derom i grupper af beboere og på beboernes egne billedsider.
- **Lave et individuelt log-on** på apps og skærme for at sikre, at andre ikke kan se de personlige billeder og historier. Flere projekter peger på, at det er grunden til, at de har anvendt individuelle produkter fremfor produkter til visning af billeder i fællesrum, hvor de af GDPR-hensyn kun har måttet anvende generiske billeder af fx natur,

dyr, børn, bybilleder, mens de i personlige produkter har kunnet indlæse personlige billeder og historier med beboerne og deres pårørende. Flere fortæller dog, at de viser billeder fra fællesaktiviteter i fællesrummet for at mindes de gode fællesstunder, fester og udflugter.

- **Betaling af teknologien.** I nogle projekter har det været kommunen, der har købt et antal devices til et eller flere plejehjem, som beboerne deler. I andre projekter har beboeren eller de pårørende selv betalt for teknologien, jf. ovenfor om GDPR-regler.
 - **Sammenhæng mellem teknologien og de øvrige kommunale dokumentationssystemer** som Cura og Nexus. Et projekt har skabt sammenhængen ved, at feltet om 'livshistorie' i Cura er koblet til den app, som de har afprøvet i projektperioden, hvilket betyder, at oplysninger, der lægges ind i app'en automatisk overføres til feltet om livshistorie i Cura. Det gør, at livshistorien er langt mere dynamisk, end den var førhen, hvor de uploadede en pdf-fil, der beskrev borgerens livshistorie. Nu kan der løbende tilføjes oplysninger, som kan styrke beboerens livshistorie med nutidige informationer.
 - **Ophavsrettigheder** ift. musik.
-

4.2.2 Teknologiudfordringer og teknologikompetence

I sammenhæng med ovenfor nævner en stor del af projekterne, at de har haft fokus på at få teknologien til at fungere hensigtsmæssigt. Det har handlet om forskellige udfordringer med den specifikke teknologi, som er blevet løst i samarbejde med leverandørerne, og det har handlet om øvrige tekniske udfordringer som fx internetdækning. Bl.a. fortæller medarbejderne på et plejehjem, at de har lejligheder, hvor internettet ikke rækker, og hvor de har måttet etablere bedre internetforbindelse, så det teknologiske redskab (tablets) også kunne benyttes i de lejligheder, der lå længst væk, og hvor der var dårlig internetdækning.

For flere af projekterne har det betydet en længere opstart, og de har derfor også brugt mere tid på teknik og lovgivning i projektperioden relativt ift. tiden, de har brugt på afprøvning og læring i praksis. På kvalificeringsworkshopen afholdt efter interviewene nævner nogle af deltagerne, at det kan være en idé at lave lidt længere projektperioder, når der er teknologi involveret i projektet, så der er indtænkt tid til, at det data- og tekniskmæssige kan finde sin rette form.

Der er forskel på, hvor simple de forskellige teknologier er at anvende, og hvor intuitive de er at gå til i anvendelsen. Selvom en af de afprøvede teknologier fx fremhæves som en relativt simpel teknologi at tage i anvendelse, fortæller medarbejdere fra et projekt om, hvordan tekniske udfordringer kan skabe problemer, der indvirker på implementeringen. Der er vist et udsnit af dette i boksen på næste side.

- *”Nogle gange virker den [teknologien] ikke. Nogle gange er batteriet løbet ud, andre gange er sne på skærmen, eller man kan ikke få den forbundet til TV-skærmen. Mange terninger havde noget gammelt software. Det opdager man jo ikke. Man står som personale i situationen og gerne vil bruge den. Så fryser skærmen, og man ved ikke, hvad det skyldes.”*
- *”Firmaet er der med det samme til at bytte den – når de ved det. Den skal virke lige i momentet. Man kan ikke sige til borgeren: Du skal lige vente, til jeg har fået hentet batterier. Vi har også skullet skifte to fjernsyn, for at de kan bruges sammen med teknologien. Det er anledning til irritationer, og at det står stille, og det koster jo også.”*
- *”Det kan lyde som mindre ting, men det er en stor ting. Tænd og sluk for fjernsynene er en teknisk udfordring. Når vi har borgere, der ser flow-TV, og når vi bruger teknologien, er det ikke altid lige let at navigere og finde ud af, hvilken kanal den er på, og er det et HDMI-stik, og hvor finder man det på fjernbetjeningen. Det er ikke altid let at navigere i de menuer og finde det. Og så kan den hoppe over på almindeligt TV igen”.*
- *”Når det fylder noget i deltagernes erfaringsopsamling, er det fordi det har fyldt i personalets ibrugtagning af teknologien. Det er vigtigt, at teknologien virker i momentet med borgeren. Og hvis det flere gange ikke virker eller er for svært, er der risiko for, at personalet lader den ligge og ikke kommer til at bruge den.”*

En anden udfordring forbundet med teknologien handler om teknisk kompetence, dels hos de pårørende, der skal anvende teknologien, dels hos de fagprofessionelle, der ikke er hverken vant til eller klædt på til at arbejde med teknologi.

Derfor peger flere projekter også på, at teknologien skal være simpel at bruge, og teknikken skal fungere. Man skal stadig kunne bruge teknologien, selvom man ikke nødvendigvis har stor teknisk snilde. Ligeledes skal det være lettilgængeligt i dagligdagen, så man ikke skal bruge for meget tid på at finde det og gøre det klar til anvendelse, fx ved at det først skal lades op.

Nogle projekter peger på, at de pårørende ofte også er oppe i alderen og dermed ikke på samme måde som den yngre generation er opvokset med teknologi og finder det nemt at navigere i teknologiske redskaber.

For de projekter, hvor det har været afgørende, at de pårørende har bidraget med billeder fra beboerens liv, har flere pårørende haft behov for hjælp fra personalet, både til at få trykte billeder lagt ind i teknologien, og til at uploade digitale billeder. Projekterne peger derfor på, at man ikke kan forvente, at de pårørende selv kan håndtere det, og at der må afsættes tid til at informere og sætte dem ind i, hvad teknologien kan og guide dem i, hvordan de teknisk og praktisk bruger den.

Andre projekter fortæller, at de har oplevet, at teknologien er så intuitiv og nem at anvende, at der ikke har været behov for at hjælpe andet end lige i begyndelsen. For nogle af deres beboere har der også været børnebørn, der har kunnet bistå familien med den tekniske del.

Mange projekter fortæller, at medarbejderne er blevet oplært af leverandøren, ligesom de har arbejdet med sidemandsoplæring, hvor en ressourceperson på plejehjemmet har kunnet guide og sætte kollegaer ind i teknologien. To plejehjemsledere fra et projekt, der har arbejdet med VR-briller, siger sådan her:

”Medarbejderne skal have eller tillære sig nogle kompetencer på IT-delen. De har lært det, og de har flyttet sig. Det er vigtigt at give det tid. Det tager tid at lære teknologien.”

"Jeg har været leder i 20 år, med masser af typer af teknologier. Og det kræver noget, og nogle skal synes det er spændende. Og vi er nogle gange udfordret på vores medarbejderes kompetenceniveau på IT. De yngre er dygtigere, de er vant til at bruge det. Det er man jo ikke, når man er over en vis alder. De yngre tør mere bare at trykke på en knap og se, hvad der sker og lære af det."

Flere giver udtryk for, at den bedste måde at blive bekendt med teknologier på, er at overvinde sin eventuelle teknologiforskrækkelse og prøve det af selv. De peger på, at alting ikke behøver ske med det samme i implementeringsarbejdet, og at man ikke altid behøver have styr på det hele fra start. Nogle gange er det godt at komme i gang 'i mindre bidder', som en deltager på kvalificeringsworkshopen benævner det.

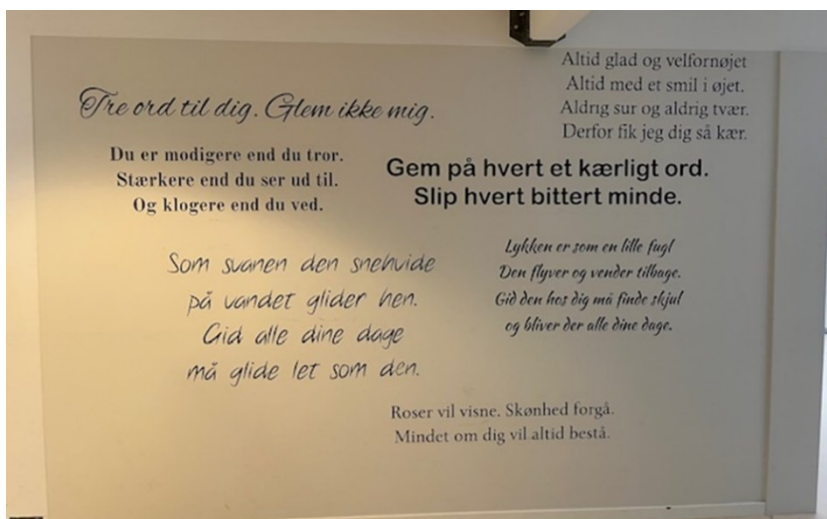
En anden deltager på kvalificeringsworkshopen giver udtryk for, at der også hos dem har været en stor teknologinysgerrighed og en lyst til at prøve nye teknologiske redskaber af. De har i projektperioden afprøvet flere forskellige teknologier, og lederen fortæller, at de er lykket primært på grund af den kultur, de har på plejehjemmet, hvor de er vant til at prøve nyt af og derfor har en kulturel parathed til at indtænke nye redskaber i eksisterende praksis. Det har omsat sig i en medarbejdergruppe med lyst og engagement til at turde tage teknologierne i brug – også selvom de fra start ikke var særligt teknologikompetente.

4.2.3 Livshistorier kan også bringe triste minder frem

Enkelte projekter peger på, at selvom livshistorier er afgørende for at opnå et kendskab og en forståelse for beboerne, kan livshistorien også være forbundet med sorg og tristhed. Det er derfor vigtigt at være bevidst om, at der i samtaler og samvær med fokus på beboerens livshistorie kan opstå erindringer, som bringer uhenigtsmæssige negative følelser frem i beboeren, som kan forringe beboerens umiddelbare sindstilstand.

En medarbejder fra et plejehjem fortæller, at man med livshistorien også besøger det tidligere liv, som man har mistet, at man kan få dårlige minder frem eller sågar kommer i tanke om traumatiske oplevelser, som beboeren havde glemt. Medarbejderen siger sådan her:

"For nogle kan det være konfronterende at lave den her livshistorie. Det er et tilbageblik, hvor man genbesøger det, man har mistet, så der kan være psykologiske barrierer for det."

En medarbejder fra et andet projekt giver udtryk for det samme og peger på, at man som medarbejder skal have en bevidsthed om, at det for nogle beboere kan være forvirrende med billeder fra et levet liv og svært at blive mindet om, hvad man har mistet. Medarbejderen beskriver det sådan her:

“Nogle bliver kede af at blive mindet om det, man har mistet. De kan blive forvirrede og spørge: Hvor er så min far, og hvor er min mor, og hvor er mine børn? Vi har set, at der kan blive en fortabthed.”

4.2.4 Graden af pårørendeinvolvering

For nogle projekter har de pårørende haft en betydning for implementeringen af teknologierne. Det gælder særligt de teknologier, hvori der indgår billeder, lyd, opkaldsfunktion og kalender. Projekterne har været afhængige af, at de pårørende har ønsket at bidrage.

Projekterne giver udtryk for, at de har haft fokus på dels at vise de pårørende, hvilken forskel teknologien kan gøre for at motivere dem til at bruge den, dels at støtte de pårørende i at komme godt i gang.

En plejehjemsleder fortæller, at de har haft et tæt samarbejde med de pårørende og har givet dem al den støtte, som de har haft behov for, men at de også har oplevet, at det for de pårørende i forbindelse med indflytningen kan være svært at finde overskud til at tage stilling til en teknologi.

De pårørende – både ægtefæller og børn – har ofte gennem længere tid stået for at pasning og pleje i eget hjem, og nogle giver udtryk for at være ’lettet’ over, at der nu er andre til at hjælpe dem. De er ofte også i sorg over, at beboeren er kommet til det sted i livet, hvor der er brug for hjælp i det omfang, at de må flytte på plejehjem. Lederen siger det sådan her:

“Vi har været i dialog med de pårørende og fortalt, hvad teknologien kan, men det kan være svært at få dem med. Sorgen har været større hos de pårørende. Familien har svært ved at håndtere, at deres kære er kommet på plejehjem [...] Det giver et billede af, at de pårørende er pressede, for de har om nogen set gevinsten ved det, men det her med at skulle tømme en bolig er slidsomt, og det kan vi mærke sænker os lidt, fordi de har viljen og lysten, men det kan være hårdt.”

På et plejehjem inviterer de familier ind, der har svært ved at se værdien af teknologien. En medarbejder har budt familien på en kop kaffe på plejehjemmet, hvor plejepersonalet, de pårørende og beboeren har set billederne sammen, og familien har fortalt om beboerens liv. Det har været en god stund, hvor de pårørende via billeder har givet plejepersonalet indblik i beboerens livshistorie, og hvor de også med egne øjne har set, hvilke reaktioner det har skabt hos beboeren. Det har vist sig at være en god måde at vise dem, hvad teknologien kan. En medarbejder fra plejehjemmet fortæller om det således:

“Så kunne vi høre lidt om, hvad der er på billederne, for beboerne har ikke altid sprog til at udtrykke sig, og så kan de se, at deres kære faktisk falder til ro, og de finder noget tryghed i det. De pårørende kan på den måde opleve, hvad det giver deres kære. Vi kan godt fortælle om det, men det er ikke altid, de kan tro det, så det virker det bedre, hvis de selv fornemmer det og ser reaktionen hos deres kære.”

Enkelte – typisk de mest aktive – pårørende, der er blevet bekendte med teknologien over tid, har selv budt ind med nye idéer til anvendelse af teknologien. En pårørende siger bl.a.:

*“Så kan jeg faktisk filme mig selv læse en historie for min mor, som jeg gør så tit til den dag, hun bliver senge-
liggende, for så kan videoen projiceres op i loftet, og så kan hun stadig se mig.”*

Andre har også selv foreslået at ringe hjem fra ferier eller sende ferie billeder, fordi de har kunnet se, hvilken forskel det har gjort.

Flere projekter fortæller, at de som en del af indflytningen vil integrere information om brugen af teknologi, og hvad det kræver af de pårørende – gerne allerede i indflytningssamtalen. På den måde bliver det en fast del af den praksis, som plejehjemmet har ved indflytning og velkomst af nye beboere og bliver for beboeren og de pårørende en naturlig del af indflytning og dagligdagen på plejehjemmet.

En projektleder fortæller understøttende til det, at det handler om at få det i gang med det samme. Dels så de pårørende får indblik i, at de på plejehjemmet anvender teknologi, og så de oplever, at en del af indflytningen indebærer, at de bidrager aktivt til beboerens livshistorie ved at finde billeder og lyd til teknologien. De skal informeres om og opleve:

-
- At teknologien er en naturlig del af plejehjemmets praksis, både ifm. indflytning og i dagligdagen.
 - At det hjælper personalet med at etablere et kendskab og en forståelse for beboeren allerede under indflytning, så de hurtigt kan skabe en god relation til beboeren, der kan anvendes i pleje og omsorg.
 - At det er et redskab, som både plejepersonale og pårørende kan anvende i dagligdagen og ved besøg til gavn for beboeren.
-

Flere af projekterne fremhæver, at beboerne har en høj alder ved indflytning, og at de ofte også er fremskredne i deres demenssygdom, så en del når ikke at være så længe på plejehjemmet, før de går bort. Projektlederen siger det sådan her:

”Vi skal også gerne have det i gang lige med det samme, fordi tiden er knap, og vi får dem sent, hvor de er fremskredne i deres sygdom, og vi skal nå at lære dem at kende og danne en relation til dem.”

Samtidigt fremhæver projektlederen, at de også har beboere, der ’blomstrer op’ ved indflytning på plejehjem, og som lederen af plejehjemmet supplerer med at sige: *”Vi har nogle, som vi siger, at vor herre har glemt ... for de er her endnu.”*

5 Ni gode råd til arbejdet med livshistorieteknologi

Med afsæt i erfaringsopsamlingen har vi nedenfor kondenseret erfaringerne til ni gode råd til kommuner og plejehjem, der ønsker at arbejde med livshistorieteknologi.

- **Valg af teknologi:** Det er vigtigt at gøre sig overvejelser om, hvordan teknologien kan understøtte det formål, man som kommune og plejehjem har med anvendelsen af teknologien. Det er afgørende, at teknologien kan understøtte kerneopgaven og være et redskab, der hjælper personalet i det personcentrerede arbejde til gavn for beboerne.
 - **Brugervenlighed:** Det er væsentligt at overveje teknologiens brugervenlighed, idet det har betydning for implementeringen, at den er intuitiv og nem at tage i brug. Teknologien skal være mulig at anvende, selvom man ikke nødvendigvis har stor teknisk forståelse. Ligeledes skal teknologien være lettilgængelig i dagligdagen, så man ikke skal bruge for meget tid på praktiske ting som at finde den frem, logge på, lade op mv.
 - **Juridiske afklaringer:** Afklaring af de juridiske faktorer som databeskyttelse, samtykke og deling af oplysninger mv. har betydning for, hvordan teknologien kan bruges i dagligdagen sammen med beboeren og i samarbejdet med de pårørende. Det vil ofte kunne afklares i samarbejde med kommunens juridiske afdeling.
 - **Ledelsesmæssig prioritering:** Ledelsesmæssig prioritering af teknologien er vigtig, så medarbejderne får tid og rum til at arbejde med teknologien som en naturlig del af hverdagen. Implementering af teknologi kræver bl.a., at ledelsen prioriterer at: i) de tekniske dele fungerer som ønsket, ii) der sker en oplæring af medarbejderne i teknologien, iii) der er tid til at øve sig i at bruge den, og iv) der skabes rum for at dele erfaringer med kollegaer.
 - **Medarbejderengagement:** Engagerede medarbejdere har afgørende betydning for, at teknologien bliver en meningsfuld del af arbejdet med livshistorier. Det er personalet, der ved at afprøve teknologien finder meningsfulde måder, hvorpå teknologien kan integreres i dagligdagen. Det er en god idé at have en medarbejder, der fungerer som ressourceperson, som kan understøtte kollegaer og pårørende i at komme i gang, svare på spørgsmål og hjælpe ved behov.
 - **Faglige overvejelser:** Det kræver faglighed at bruge teknologierne på en måde, hvor anvendelsen bliver meningsfuld og værdiskabende for den enkelte beboer. Det er derfor væsentligt, at der løbende i personalegruppen er faglige overvejelser med fokus på, hvordan beboerne kan få gavn af teknologien: i) hvad er formålet med teknologien, ii) hvornår og hvordan anvendes teknologien, iii) i hvilke sammenhænge giver det mening at anvende den, og iv) match mellem beboere og teknologier; hvilke beboere responderer positivt og mindre positivt på anvendelsen - og hvorfor.
 - **Samarbejde med pårørende:** Et godt samarbejde med de pårørende styrker beboerens udbytte af livshistorieteknologi. Det er bl.a. de pårørende, der leverer billeder, musikønsker og informationer om, hvilket menneske beboeren er, og hvilket liv beboeren har levet. Det er ligeledes de pårørende, der får erfaring med, hvordan teknologien kan skabe nye former for samvær og nærvær.
 - **Anvendelse af livshistorier i den personcentrerede omsorg:** Det er vigtigt, at den indsigt i beboerens liv, der kommer af anvendelsen af teknologien, deles i personalegruppen, så den kan omsættes i mødet med beboeren. Bruges teknologien som led i aktiviteter, er det derfor relevant at gøre sig overvejelser om, hvordan den viden, aktiviteterne genererer, bringes med ind i plejen.
 - **Sammenhæng med eksisterende praksis:** Det er væsentligt at sikre sammenhæng mellem teknologien og det dokumentationssystem, der anvendes i kommunen. Det er også vigtigt at skabe sammenhæng til de øvrige faglige redskaber, der anvendes i det personcentrerede arbejde. Det kan bl.a. være Blomsten, beboerkonferencen, døgnrytmeplaner mv.
-

Bilag

Kort om teknologierne

I boksen nedenfor er en kort beskrivelse af teknologierne. Beskrivelsen er lavet med afsæt i projektansøgningerne.

- MusicMind - musiktjeneste der genererer personlige spillelister i samarbejde med pårørende.
- Sansevognen fra Qwiek.up - mobil enhed, der skaber beroligende og stimulerende oplevelser gennem bevægelige billeder.
- Virtuel Reality-briller - skaber virtuelle erindringsoplevelser, der gør det muligt for målgruppen at genopleve særlige øjeblikke eller steder fra deres fortid.
- Kintella - Software der ligger på tablet, pc eller mobil; digital løsning med modulerne Livshistorie, nyheder, kalender, opgaver og chat.
- Min Livshistorie - app og hjemmeside til nedskrivning af borgerens livshistorie samt billeder, videoer eller begivenheder.
- Podcast om årtierne - fire podcasts, der tager udgangspunkt i 1940'erne, 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne med musik, samtale og lyd. Derudover samtalemateriale, der skaber en indgangsvinkel til pårørende om minder og erindringer.
- Sanseteknologien fra Wavecare - lamper, lydsystem og skærm/projektor, som styres af en software, der muliggør justering af lysstyrke, volumen, tænd/sluk-funktion til skærmen, brugerdefineret belysning, og valg af temaer via et betjeningspanel. Systemet tilbyder også mulighed for at vælge egen musik via Bluetooth, hvilket giver en personliggjort oplevelse. Livshistorierne kan gemmes, opdateres og tilgås som en digital logbog. I dette indgår borgernes fortid, interesser, familieforhold, tidligere erhverv mm.
- Cura Dialog - en borgeradgang til omsorgsjournalen Cura. Borger og pårørende kan orientere sig i dele af borgerens omsorgsjournal, interagere med kommunen, uploade og tilgå dokumentation om livshistorie. Borgere skal også kunne aflevere oplysninger om egen livshistorie.
- B-near - skærmbaseret dialogredskab, der giver nem adgang til, at borger og pårørende kan tale sammen, da app'en kun kan modtage og foretage opkald fra godkendte personer markeret med billede.
- Frameo - digital billedramme, der bruges med løbende opdatering og indstilling af skærmen, sådan at livshistorierelaterede billeder og minder vises på skærmen og giver anledning til at tale med borgeren om livshistorie.
- Memory-Cube - benytter billeder til reminiscens og samtale. Terningen udløser specifikke billeder på den tilsluttede skærm, fx beboerens TV. Herved skabes mulighed for dialog ud fra de livshistorierelaterede billeder.
- Morememo / demenskalender - tablet med simpel opsætning og derfor lettere for borgere med demens at benytte. Kalenderen styres fra en app. Indeholder også videoopkalds-funktion og kan kobles sammen med memorycuben.

Sundhed for alle ♥ + ●